

SELEVCIA

AD CALYCADNVM

Sayı V - 2015

OLBA KAZISI SERİSİ

SELEVCIA AD CALYCADNVM V

Olba Kazısı Serisi V

Olba Kazısı Serisi V
SELEVCIA AD CALYCADNVM V

Seleucia ad Calycadnum, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, giriş sayfalarında belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını *Seleucia ad Calycadnum* yayınına devretmiş sayılır. *Seleucia ad Calycadnum* kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia ad Calycadnum, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, 7. sayfada belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını *Seleucia ad Calycadnum* yayınına devretmiş sayılır. *Seleucia ad Calycadnum* kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Editörler

Emel Erten
Diane Favro
Murat Özyıldırım
Tuna Akçay

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Salim Aydıöz
Prof. Dr. Halit Çal
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken
Prof. Dr. Efrumiye Ertekin
Prof. Dr. Emel Erten
Prof. Dr. Diane Favro
Prof. Dr. Turhan Kaçar
Prof. Dr. Gülgün Köroğlu
Prof. Dr. Erendiz Özbayoğlu
Prof. Dr. Scott Redford
Prof. Dr. Aygül Süel
Prof. Dr. Harun Taşkiran
Prof. Dr. Fikret Yegül
Doç. Dr. Sedef Çokay-Kepçe
Doç. Dr. Hacer Sibel Ünal
Doç. Dr. Mehmet Fatih Yavuz
Yrd. Doç. Dr. Figen Çevirici-Coşkun
Yrd. Doç. Dr. Merih Ereğ
Yrd. Doç. Dr. Fikret Özbay
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Murat Özgen
Yrd. Doç. Dr. Sema Sandalcı
Yrd. Doç. Dr. Muammer Ulutürk
Dr. Vujadin Ivanisevic

Seleucia ad Calycadnum
Olba Kazısı Serisi V
Sayı: 5

ISSN: 2148-4120

Kapak Tasarım

Tuna Akçay

Yazışma Adresi

Okt. Murat Özyıldırım
Mersin Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy Kampüsü, 33342,
Mersin - Türkiye
Tel: 00 90 324 361 00 01 - 4735
E – posta: ozyildirimmurat@gmail.com

Adres

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.
Yeni Çarşı Caddesi, No: 12/A
Galatasaray, Beyoğlu, 34433, İstanbul
Tel: 0212 249 59 02
www.homerbooks.com
e-mail: homer@homerbooks.com

Baskı

Altan Basım San ve Tic. Ltd. Şti.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Sitesi No: 222
Bağcılar/İstanbul
Sertifika No: 11968

Dağıtım

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.
Yeni Çarşı Caddesi, No: 12/A
Galatasaray, Beyoğlu, 34433, İstanbul
Tel: 0212 249 59 02

Olba Kült Alanlarından Cam Buluntular
Emel Erten
11

Eski Çağ'da Tıp'ta Cam Kullanımına
İlişkin Gözlem ve Kanıtlar
Emre Taştëmür
31

Bizans Döneminde Buhur - Buhurdan
Kullanımı ve Mersin Müzesi'ndeki
Buhurdan Örnekleri
Gülgün Köroğlu
51

Olba Manastırı 2014 Yılı Kazı
Sonuçlarının Değerlendirilmesi
Murat Özyıldırım
79

Hippodamos Tarzındaki Kent Planı ve
Klazomenai MÖ 4. Yüzyıl Yerleşiminin
Bu Kent Planı İçindeki Yeri Hakkındaki
Düşünceler
Fikret Özbay
101

Roma İmparatoru Claudius ve Oğlu
Britannicus'un Ölümünün Arkasındaki
Kadın: Locusta
Meral Hakman
121

Olba Kazısında Ele Geçen Rhodos
Amphora Mühürleri
Murat Özyıldırım - Erkan Alkaç
141

Kadıkalesi Zeuxippos Ailesi
Seramiklerinin Tipolojisi
Filiz İnanan
153

Şifaverici Azize Thecla: Mucizeleri ve
Olbalı Çocuk
Sevim Ayteş Canevello
185

Aras Boyalılarının İşlevselliği
Ayhan Yardımcıel
197

Olba Kazısı Camları Arkeometrik
Çalışmaları
Mahmut Aydın - Ali Akın Akyol - Emel Erten
- Emine Torgan
207

Teos Hellenistik Dönem Surları
Çevresindeki Sondajlarda Bulunan
Seramiklerin Arkeolojik ve Arkeometrik
Ön Çalışmaları
Rahşan Tamsü Polat - Ali Akın Akyol - Yusuf
Kağan Kadioğlu
221

Kitap Tanıtımı: Genç Plinius'un Anadolu
Mektupları
Emel Erten
237

PRAEFATIO

Olba Kazısı Serisi içinde yayınlanan *Seleucia ad Calycadnum* dergimizin 2015 yılı, V. sayısını bilim dünyasıyla buluşturmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Yılda bir sayı çıkan dergimiz, Türkiye’de bir arkeolojik kazı ekibinin çıkardığı tek süreli yayın olma özelliğini devam ettirmektedir. Seleucia ad Calycadnum’un sayfaları, her zaman olduğu gibi, Arkeoloji, Klasik Filoloji, Sanat Tarihi, Eski Çağ Tarihi konularında bilim insanlarının çalışmaları için açıktır.

Öncelikle çalışmalarını dergimize gönderen ve sayfalarımızda okuyabileceğiniz yayınları değerlendiren saygıdeğer bilim insanlarımıza şükranlarımızı sunarız. Arkeoloji camiasının, yaptıkları seçkin yayınlarla haklı saygınlığını kazanan Homer Kitabevi’nin sahibi, sevgili dostumuz, Ayşen Boylu’ya ve derginin basıma hazırlanmasındaki büyük emekleri nedeniyle Sinan Turan’a çok teşekkür ederiz.

Editörler:

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Emel Erten

Okt. Murat Özyıldırım (MA)

Öğr. Gör. Tuna Akçay (MA)

PREFACE

We are glad to present the fifth issue (2015) of our journal *Seleucia ad Calycadnum* as part of the Olba Excavations Series. Published annually, the journal maintains its leading position as the only periodical published by an archaeological excavation team in Turkey. *Seleucia ad Calycadnum* welcomes the studies of scholars of Archaeology, Classical Philology, History of Art and Ancient History as it always has done in the past.

We firstly wish to express our gratitude to the honorable scholars who have sent their studies to our journal. We thank our dear friend Ayşen Boylu, owner of Homer Books. Homer has rightfully won acclaim in the archaeological community with its distinguished publications. We are also indebted to Sinan Turan, who devoted great effort to prepare *Seleucia ad Calycadnum* for publication.

Editors:

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Emel Erten

Murat Özyıldırım (Classical Philologist, MA)

Tuna Akçay (Archaeologist, MA)

Olba Kazısı Serisi V SELEVCIA AD CALYCADNVM

Makale Başvuru Kuralları

Seleucia ad Calycadnum, Olba Kazısı yayını olarak yılda bir sayı yayınlanır. Yayınlanması istenen makalelerin en geç Şubat ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. *Seleucia ad Calycadnum*, arkeoloji, eski çağ dilleri ve kültürleri, eski çağ tarihi, sanat tarihi konularında yazılan, daha önce yayınlanmayan yalnızca Türkçe, İngilizce çalışmaları ve kitap tanıtımlarını yayımlar.

Yazım Kuralları

Makaleler, Times New Roman yazı karakterinde, word dosyasında, başlık 12 punto, baş harfleri büyük harf, metin 10 punto, dipnot ve kaynakça 9 punto ile yazılmalıdır. Çalışmada ara başlık varsa, bold ve küçük harflerle yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetler, makale adının altında 9 punto olarak ve en az iki yüz sözcük ile yazılmalıdır. Özetlerin altında İngilizce ve Türkçe beşer anahtar sözcük, 9 punto olarak “anahtar sözcükler” ve “keywords” başlığının yanında verilmelidir.

- Dipnotlar, her sayfanın altında verilmelidir. Dipnotta yazar soyadı, yayın yılı ve sayfa numarası sıralaması aşağıdaki gibi olmalıdır.
Demiriş 2006, 59.
- Kaynakça, çalışmanın sonunda yer almalı ve dipnottaki kısaltmayı açıklamalıdır.

Kitap için:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Makale için:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Makalede kullanılan fotoğraf, resim, harita, çizim, şekil vs. metin içinde yalnızca (Lev. 1), (Lev. 2) kısaltmaları biçiminde “Levha” olarak yazılmalı, makale sonunda “Levhalar” başlığı altında sıralı olarak yazılmalıdır. Bütün levhalar, jpeg ya da tift formatında 300 dpi olmalıdır. Alıntı yapılan levha varsa sorumluluğu yazara aittir ve mutlaka alıntı yeri belirtilmelidir.
- Latince - Yunanca sözcüklerin yazımında özel isimlerde; varsa Türkçe ek virgülle ayrılmalı, örneğin; Augustus’un, cins isimler italik yazılmalı, varsa Türkçe ek, italik yapılmadan sözcüğe bitişik yazılmalıdır, örneğin; *caveamın*.
- Tarih belirtilirken MÖ ve MS nokta kullanılmadan, makale başlıkları ile yazar ad ve soyadlarında sadece baş harfler büyük harf olarak yazılmalıdır.

Olba Excavations Series
SELEVCIA AD CALYCADNVM

Scope

Seleucia ad Calycadnum is annually published by the Olba Excavations Series. Deadline for sending papers is February of each year. Seleucia ad Calycadnum features previously unpublished studies and book reviews on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art written only in Turkish or English.

Publishing Principles

Articles should be submitted as word documents, with font type Times New Roman, font sizes 12 points for headings (first letters should be capitalized), 10 points for text, and 9 points for footnotes and references. Abstracts written in both Turkish and English should appear below the name of the article, should be of size 9 points and the minimum word count is 200 words. Below the abstracts, a minimum of 5 keywords for both languages should be included (of size 9 points) below the headings “anahtar sözcükler” and “keywords”.

- Footnotes should be given under each page. The ordering of author surname, year of publication and page number should be as follows:
Demiriş 2006, 59.
- The reference list should appear at the end of the study and should explain the abbreviation given in the footnote.

Book format:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Article format:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Photographs, pictures, maps, drawings, figures etc. used in the article should be referred to in the text as (Fig. 1), (Fig. 2) as abbreviations, and an ordered list of these items should appear at the end of the article under the heading “Figures”. All figures should be in JPEG or TIFF format with 300 dpi. If there are figures cited, the responsibility lies with the author and citation should be explicitly given.

Şifaverici Azize Thecla: Mucizeleri ve Olbalı Çocuk

Sevim Ayteş Canevello*

Özet

Bu çalışmada Azize Thecla'nın şifa verici yönü ve mucizeleri üzerinde durulmuştur. MS 5. yüzyıl ortalarında gerçekleştirildiği anlaşılan bu mucizelerin yazarı kesin belli değildir. Bazı teologlar bunların Seleucialı Basileus tarafından yazıldığını düşünmektedir. Mucizelerde Azize Thecla'nın halk arasındaki rolü, dinsel gücü ve hastalara nasıl şifa olduğu anlatılmaktadır. Bu çalışmada mucizeler kısaca anlatıldıktan sonra, Thecla'nın bir Azize olarak şifa verme gücü ve insanlar üzerindeki etkilerine değinilmektedir. Çalışmanın ikinci kısmında ise göz sorunu nedeniyle, kutsal alana gelip tekrar sağlığına kavuşan Olbalı bir çocuğun mucizesi ilk defa Türkçe tam metin olarak sunulmaktadır.

Anahtar sözcükler: Azize Thecla, mucize, Olba, şifa, Seleucia ad Calycadnum.

Abstract

This study focuses on Saint Thecla as a healer and worker of miracles. The author of these reports, which occurred during the mid 5th century, is not certain. However it is attributed to Basil of Seleucia by some theologians. These miracles underline the role of Saint Thecla among the people, her religious power, as well as how she healed sick ones. The miracles shed light on the power of her healing and effectiveness on the people. In the second part of the work the complete text of the Miracle of the boy from Olba, who had an eye problem and come to Thecla's sanctuary for healing, will be presented in Turkish.

Keywords: Saint Thecla, miracle, Olba, healing, Seleucia ad Calycadnum.

* Klasik Filolog Sevim Ayteş Canevello (MA). E – posta: scanevello@gmail.com.

Hıristiyanlık dünyasında Tanrı'nın olağanüstü güç verdiği kimseler aracılığıyla hastaların şifa bulduğuna inanılmış, böylece aziz ya da azizelerden yüz yıllar boyunca yardım istenmiştir. Erken ve Orta Çağ Dönemi Hıristiyan kaynakları, aziz ve azizelerin göstermiş olduğu mucizelerle onların insanları, hatta hayvanları iyileştirdiğini anlatmaktadır.

Bu çalışmada MS 1. yüzyılda yaşadığı düşünülen, Hıristiyanlığın ilk kadın *martyri* olarak kabul edilen Azize Thecla'nın mucizelerine değinilmekte, bu mucizelerden yola çıkarak Azize Thecla'nın Erken Hıristiyanlıktaki konumu ele alınmaktadır. Olbalı küçük bir çocukla ilgili mucizenin metni, Yunanca aslından Türkçeye çevrilmiştir. Makalede Azize Thecla'nın, başta Olbalı Çocuk mucizesi olmak üzere, diğer mucizelerinde de karşılaşılan şifaverici özelliğine değinilerek; bu yönünün Olba ve diğer şehirlerdeki insanlar üzerindeki dinsel etkileri tartışılmaktadır.

Aslında Iconiumlu (Konya) bir ailenin kızı olan Azize Thecla'nın MS I. yüzyılda Seleucia ad Calycadnum'daki mağarada münzevi bir hayatı benimseyip, bu kentte yaşamını geçirdiğine inanılır. Buraya gelişiyle birlikte ünü Küçük Asia'dan başlayarak çok geniş bir alana yayılmıştır. Özellikle IV. ve V. yüzyılda gerek yazılı kaynaklarda gerekse mimari eserlerde Azize Thecla'nın adı öne çıkmıştır. Seleucia ad Calycadnum'daki Azize Thecla Kutsal Alanı, uzun yıllar boyunca aralarında gezgin Egeria, Nazianzuslu Gregorius, Syria - Borealı Marana ve Cyra gibi Hıristiyanlığın ünlü isimlerinin de bulunduğu birçok ziyaretçi için uğrak yeri olmuştur¹.

Azize Thecla'nın yaşamı üzerine bilgilerin temel kaynağı, halk arasında Thecla'ya dair anlatılan söylencelerin II. yüzyılda adı bilinmeyen birisi tarafından kaleme alınmasıyla oluşturulan *Acta Pauli et Theclae* adlı eserdir². Eserin, değişik dillerde yazılan versiyonları vardır³. *Acta Pauli et Theclae*'da Azize Thecla'nın anlatısı, Tarsuslu Paulus'un Iconium'a gelmesiyle başlayıp, onun Paulus'un vaazından etkilenecek Hıristiyanlığı seçmesi ve bu süreçte başına gelen mucizevî olayları içermektedir. Thecla, birçok olaydan sonra Seleucia ad Calycadnum'a gelir ve hayatının geri kalan kısmını bu kentteki bir mağarada geçirir.

Yazarı kesin olarak bilinmeyen bir başka eserde de Thecla'nın yaşamı ve mucizeleri anlatılır. Burada otuz bir mucize, *Patrologia Graeca* serisinin 85. cildinde Yunanca ve Latince, Seleucialı Basileus'un eserlerinin bir bölümü olarak yayınlanmıştır. A.J. Festugiere, mucizelerin bir kısmını

1 Davis 1999, 5 ve bu konuda bkz.; Ayteş Canevello 2004.

2 Jones 1954, 375; Eski Yunanca metin için bkz.; *Acta Apostolorum Apocrypha*.

3 Hennecke 1964, 326.

Fransızca'ya çevirip 1971 yılında yayınlamıştır. G. Dagron da 1978 yılında Azize Thecla'ya ilişkilendirilen yeni mucizeleri Doğu Roma el yazmaları arasında bulup kırk altı mucize oluşturarak uzun bir giriş hazırlamış, metnin Yunanca aslını da koyarak Fransızca'ya çevirmiştir. Çalışmamızda incelediğimiz mucizeler için kaynağı, Dagron'un eserindeki Yunanca metin oluşturmaktadır. Thecla'nın mucizelerinin çoğu, bunları kaleme alan kişinin zamanında yani V. yüzyıl ortalarında Seleucia ad Calycadnum'daki kutsal alanda gerçekleştiği rivayet edilmektedir⁴. Metinde geçen isim ve olaylar doğrultusunda yaklaşık 430-470 tarihleri önerilmektedir⁵. Yazar, bölgede yaşayan halkın anlattıklarını, dışarıdan kimselerden duyduklarını ve kendisinin şahit olduğu mucizeleri bir araya getirdiğini belirtmektedir.

Eserde bulunan kırk altı mucizenin on sekizi, konumuzun ana temasını oluşturan Thecla'nın şifaverici özelliğini öne çıkaran mucizelerdir. Mucizelerin bazılarında yazar, Thecla'nın hastaları nasıl tedavi ettiğini, hastayı iyileştirmek için Thecla'nın önerdiği karışımı, çok net bir biçimde tasvir ederken; kimi mucizelerde ise hastanın nasıl iyileştiğini ayrıntılı bir şekilde anlatmamıştır. Ayağında sorunu olanlar, deri hastalığı olanlar, görme sorunu yaşayanlar ve daha birçok hasta erkek, kadın, çocuk hatta hayvanlar dahi Thecla'nın aracılığı sayesinde şifa bulmuştur. Thecla bunu bazen onlara uyanıkken görünerek; bazen de onların rüyalarına girmek suretiyle gerçekleştirmiştir. Şifa, kimi zaman güncel hayatta kullanılan bir şeyden kaynaklanırken, bazen de kutsal alanda bulunan gece lambası yağından ya da sudan gelmektedir. Yazara göre Thecla'nın şifavericiliği, herkes için kapsayıcıdır: "...Thecla'nın mucizeleri sayısızdır, geçmişte yaptı şimdi yapıyor gelecekte de kendisine ulaşan herkese daima yardım edecek. Herkes yani bütün milletler, bütün ırklar, bütün şehirler, bütün kentler, bütün evler bundan nasibini alacak. Bunların arasında buraya gelemeyip kendi buldukları yerde Azize Thecla'ya dua edip ondan yardım dileyenler Thecla sanki onların yanındaymış gibi yardım görecekler. O her yere ulaşır ve her yakarışı duyar; Onun lütfuna ve gücüne ne dağlar ne ovalar ne denizler ne taşkın nehirler ne de göller engel olabilir..."⁶.

Thecla'nın şifaverici özelliği gösterdiği mucizeleri

Mucize 7⁷ de⁷ yazar, Piskopos Dexianus'un gece yarısı şeytani bir yaratık

4 Krueger 2004, 81.

5 Johnson 2006, 5; Dagron 1978, 17-19.

6 Dagron 1978, 310, Mucize 10.

7 Dagron 1978, 300.

tarafından korkutulup, korkudan bayıldığıını, başını ve boynunu yaraladığını, Thecla'nın ona görünerek kutsal alandaki yağı şifa niyetine kullanmasını söylediğini, üçüncü gün Dexianus'un iyileştiğini belirtir. Mucizelerde adı birçok yerde geçen ve önemli bir karakter olarak karşımıza çıkan "...*hepimizin tanıdığı, kutsal, mükemmel ve saygıyı sonuna kadar hak eden bir piskopos...*" Seleucia ad Calycadnum Piskoposu Dexianus, Thecla sayesinde iyileşmiştir. Dexianus 431 yılında Ephesus Konsili'nde Seleucia ad Calycadnum'u temsil eder, Thecla'nın kutsal alanının koruyucu ve sorumluluğunu üstlenen bölgedeki din adamlarının oluşturduğu konseyin de üyesidir⁸.

Mucize 8'de⁹ Piskopos Dexianus attan düşüp ayağını kırmış, metinde açıklanmayan ancak Thecla'nın kendisine söylediği "...*ucuz ve her yerde bulunabilen bir şeyle...*" tekrar sağlığına kavuşmuştur.

Mucize 11'de¹⁰ Piskopos Symposius¹¹un yakını olan genç bir çocuk, sıraca hastalığına¹² yakalanmıştır. Kentteki doktorlar hastalığa çare bulamaz, bunun üzerine çocuğun büyükannesi, Sarpedonius'tan yardım diler ancak ondan da yardım göremez. Yazarın naklettiğine göre "...*iyiliksever ve yardımsever...*" Thecla, kadına görünerek çocuğun boyunun ölçüsünde bir yünü yakmasını, oluşan külleri toplayıp söylediği ilaçla karıştırmasını ve çocuğun boynundaki yaralara sürmesini ister, böylece çocuk iyileşir.

Mucize 12'deki¹³ anlatıda, yazara doktorlar tarafından şarbon¹⁴ tanısı konur. Hastalık, yazarın parmağında çıkmıştır. Yazar, doktorların hastalığa çare bulamadıklarını, hastalığın vücuda tamamen yayılmaması için parmağını kesmeleri gerektiğini ifade etmektedir. Yazar, ameliyatın

8 Davis 2001, 55.

9 Dagron 1978, 302.

10 Dagron 1978, 312-314.

11 Symposius, Ariuşçuların güçlü olduğu döneminde Seleucia ad Calycadnum piskoposluğu yapmış, 381 yılında Ortodoks olmuştur. Aynı yıl toplanan Constantinopolis Konsili'nde bulunmuştur. Öldüğünde ise Azize Thecla Kutsal Alanı'na gömülmüştür. Csepregi 2006, 11.

12 Tıp dilinde *scrofula* olarak adlandırılan bu hastalık bir lenf hastalığıdır. Sıraca boyundaki lenf bezlerinin veremidir. Genel olarak boyun bölgesinde ve yüzün alt bölümlerinde acısız kabarıklıklarla meydana gelirler. Bir süre sonra patlayan bu şişliklerden irin akar.

13 Dagron 1978, 314-318.

14 Şarbon *Bacillus anthracis* adlı bakteri nedeniyle oluşan bulaşıcı bir hastalıktır. Özellikle sığır, koyun ve beygirlerde ani olarak ortaya çıkan ve insanlara da geçebilen bir hastalıktır. İnsanlara doğrudan hayvanlarla temastan veya hayvan ürünlerinden geçer. Mikroorganizma insanlara deriden girerse, cilt üzerinde derinin açık yüzeylerinde *kara çıban* meydana gelir. Yüz, burun, el ve ayakta çıkar. Vücudun kapalı yerlerinde nadirdir. Hastalık başlarken bulaşma yerinde kaşınma ve yanma, pire ısırtığı görünümünde kırmızı ufak bir nokta hasıl olur. Kabarıp, büyür ve irinleşir, ortası çukurlaşır, içindeki sıvı bulanır, kahverengi olur. Çapı 6-9 cm'ye kadar ulaşabilir.

yapılacağı günün sabahı rüyasında birçok arının kendisine saldırdığını bu sırada Thecla'nın başını ve vücudunu saran bir pelerin içinde gelerek arıları ezdiğini görmüştür. Yazar, uyandıktan sonra acılarından kurtulduğunu hissetmiştir. Daha sonra gelen doktorlar da parmağın tamamen iyileştiğini görmüşlerdir.

Mucize 14¹⁵, "...önceleri Hz. İsa'nın düşmanı, şeytanın dostu olan asil ve tanınmış Claudiopolisli Hypsistius..."un Thecla tarafından nasıl sağlığına kavuşup Hıristiyan olduğunu konu etmektedir. Hypsistius'un eşi bir Hıristiyan'dır ve *martyrin* kutsal alanına gelerek kocasının Hıristiyan olması için dua eder. Bunun sonucunda Thecla, Hypsistius'a ağır bir hastalığı musallat eder. Thecla, hastalıkla birlikte ruhi sıkıntılara sürüklenen Hypsistius'a genç bir kız olarak görünerek teslise inanmasını bildirir. Hypsistius, Hıristiyan olup sağlığına kavuşur.

Mucize 17'de¹⁶ yazar, duvar işçisi Antiochialı Leontius'un başına gelenleri kaleme almıştır. Antiochia'da (hangi Antiochia olduğu metinde belirtilmemiştir) bir evde diğer işçilerle birlikte çalışırken kaza olur ve inşaat iskelesinden düşerler. Kazadan sadece Leontius, ayağı kırık olarak kurtulursa da ayak daha kötüleşir. Çalıştıkları evin sahibi Maximinus, duruma üzülür ve Leontius'un isteğiyle Thecla'nın kutsal alanına gitmesine izin verir. Yazarın bildirdiğine göre "...inançsız..." Maximinus, Leontius'un kutsal alanda şifa aramasını saçma olduğunu düşünmektedir. Leontius, Antiochia'ya iyileşmiş olarak döner, kendisini yürürken gören Maximinus, mucize karşısında Hıristiyan olur. Yazara göre Thecla'nın yapmak istediği de Maximinus'u "...İsa'ya yöneltmek..."tir. Anlatının sonunda yazar, mucizenin, Thecla'nın Leontius'un geceleyin kutsal alanda uyurken kırık ayağına kuvvetlice basması ve Leontius'un bu acıyla ayağa kalkıp yürümesi şeklinde gerçekleştiğini bildirir.

Mucize 18'de¹⁷ ise pagan olan Aba adlı bir kadının ayağını sakatlaması konu edilmektedir. Ne Yahudiler ne büyücüler ne de Sarpedonius Aba'yı iyileştirebilir. Aba, Thecla Kutsal Alanı'na gelip kalarak üçüncü gün ayağa kalkıp tekrar sağlıklı bir biçimde yürür. Yazar, mucizenin sonunda Aba'nın nasıl iyileştiğini anlatmaktadır; Thecla, Aba'ya Thecla'ya ayrılan kutsal bölümdeki kapıların üzerindeki sıyırmasını, sıyırıklarını yaralı ayağının üzerine sürüp, sarmasını söylemiş ve mucizenin ardından da Aba, Hıristiyan olmuştur.

15 Dagron 1978, 326-328

16 Dagron 1978, 336.

17 Dagron 1978, 338-340.

Mucize 25'de¹⁸ ise Seleucia'da yaz sonunda başgösteren göz hastalığı salgınından bahseder. Yazar da dahil olmak üzere birok kişi bu salgına yakalanmıştır. Hiçbir doktor salgını durduramaz. Azize Thecla geceleyin geceleyin hastalığa yakalanmış birine ne yapılmasını söyler. Herkesin Thecla'nın kutsal alanında bulunan hamamı kullanmasını söyler. Hamamda bulunan ve havuza akan suya giren insanlar iyileşir.

Mucize 36'da¹⁹ bölgede çiftlik hayvanları arasında yazın baş gösteren salgın hastalıkla ilgilidir. "...Katırlar, atlar, inekler, eşekler, koyunlar ve birçok büyükbaş hayvan..." arasında hastalık yayılır. Hayvanların ölmesine veterinerler çare bulamaz. Bunun üzerine Thecla "...daha önceden hiç kimsenin bilmediği ve görmediği kutsal alandaki kilisenin batısında bulunan mağaranın içinde bir su kaynağı yaratır..." sudan içen hayvanlar iyileşir. Anlatının sonunda, Azize Thecla'nın verdiği şifaya inanmayan şehrin ileri gelenlerinden biri "...Thecla'nın şifa gücünü denemek maksadıyla..." hasta atını kutsal alana gönderir. Atın iyileştiğini görünce şaşırır ve asıl maksadının ne olduğunu herkese anlatır.

Mucize 37'de²⁰ ise kutsal alandaki şifalı sudan bahseder. Yazar bu şifalı suyun Kıbrıs'ta da duyulduğunu ve oradan tanınmış bir adamın gelerek şifalı suyun görme sorununa çare olduğunu anlatır.

Yazar, 38, 39 ve 40. Mucizelerde, Azize Thecla'nın Seleucia ad Calycadnum'da dil ve edebiyat dersleri veren Alypios, Aegaalı sofist Isocasius ve Seleucia ad Calycadnumlu sofist Aretarchus'a nasıl şifa verdiğini anlatmaktadır.

Mucize 38'de²¹ Alypios, hastalığından dolayı nerdeyse ölmek üzeredir. Yazarın bildirdiğine göre doktorlar hastalığına hiçbir çare bulamamış ve yaşama ümidi kalmayan Alypios, son bir çare olarak Thecla'nın kilisesine gelmiştir. "Edebiyat ve sanat dostu" Thecla, kendisine bir gece görünerek ne dilediğini sormuş, Alypios "...biliyorsun; bildiğine göre neden bütün her şeyi anlatayım?..." diyerek karşılık vermiş, Thecla Alypios'un söylediğinin Homeros'un *Illias* destanından Akhilleus'un annesiyle konuşmasından bir alıntı olduğunu anlayarak gülümsemiştir. Ardından Thecla, ona renkli bir taş vermiş, boynuna bağlamasını²² istemiş Alypios, sabah uyandığında taş kaybolmuştur. Bu taş sayesinde "...uzun ve acı dolu hastalığı..." son bulmuştur.

18 Dagron 1978, 352-354.

19 Dagron 1978, 386-388.

20 Dagron 1978, 390.

21 Dagron 1978, 390-394.

22 Muhtemelen bu kişide sıracı hastasıydı.

Mucize 39'da²³ “inançsız” sofist Isocasius, Aegae'da hastalanır ve Azize Thecla'nın kutsal alanına gelip şifa bulur. Thecla, ona inançsızlığından dolayı kızmasına rağmen yardım etmiş, Isocasius Thecla'nın dediklerini yaparak iyileşmiştir. Yazar, bu mucizeyi kendisine Tarsuslu Eudocius'un anlattığını bildirerek kaynak kişiyi de belirtmektedir.

Mucize 40'ta²⁴ pagan sofist Aretarchus'un böbrek ağrısı ile ilgilidir. Aretarchus, Thecla'dan yardım istemiş, Thecla, ona kutsal alanı aydınlatan lambanın yağını ağrıyan bölgeye sürmesini söylemiş, böylece sofist şifa bulmuştur. Sofist, Sarpedonius'un kendisine Martry'den şifa geleceğini bildirdiğini söyler. Anlatının sonunda yazar sofistin bu söylediğine çok kızar ve onu “...durumunun farkında olmayan bir cabil...” olarak nitelendirir.

Mucize 41'de²⁵ yine yazar, Thecla tarafından nasıl iyileştirildiğini, “...yalan söylemediğini...” bildirir. Her sene Azize Thecla anısına düzenlenen Festival'de yazar, bir konuşma yapacaktır ancak festivalden bir gün önce kulak ağrısı çekmeye başlar. Ağrı, o kadar şiddetlidir ki “...konuşmasını yapamayacağı için ümitsizliğine kapıldığını, birçok kişinin kendisinden konuşma beklediğini, onları hayal kırıklığına uğratacağını, sorumluluğunu yerine getiremeyeceğini...” düşünmektedir. Ağrılar içindeyken gece yarısı “...Martyr yanbaşımda belirir..”, kulağını tutar ve kuvvetlice sallar, kulağının içindeki irin akar. Thecla Kutsal Alanı'ndaki kilisenin dış mekânında kurulan podyumda “...Thecla'nın kutsal gücünü hissederek...” konuşmasını yapar.

Mucize 42'de²⁶ “...soylu bir aileden gelen, güzel...” Kalliste'nin kocası Papias'ın kendisini başka kadınlarla aldatmasından dolayı yaşadığı sorun ele alınmaktadır. “...Sabnedeki kadınlardan biri...” Kalliste'nin yüzüne zehirli ilaçlarla zarar verip güzelliğini bozar. Kadının amacı, kocasını Kalliste'den ayırıp kendisiyle birlikte olmasını sağlamaktır. Kalliste, Thecla'ya dua edip, kendisini iyileştirmesini dileyince Thecla, “...bu sabunu al, bunun benzeri kilisenin önünde satılıyor. Sabunu şaraba batır, yüzünü bununla yıka...” der. Yazar, mucizenin sonunda Kalliste'nin Thecla sayesinde hem güzelliğine hem de eşine kavuştuğunu vurgular.

Aşağıda incelenmeye çalışılan Mucize 24 hariç, Thecla mucizelerinin içindeki şifa vericiliğine dair bölümler, kısa anlatılar halinde yukarıda belirtilmiştir. Thecla'nın şifa verdiği kişiler sofistlerden sıradan kişilere

23 Dagron 1978, 394.

24 Dagron 1978, 396-398.

25 Dagron 1978, 398-400.

26 Dagron 1978, 400-402.

kadar çok farklı sosyal sınıflardan gelmektedir. Ayrıca söz konusu mucizelerin gerçekleşmesinde inanç ayırımına da rastlanmaz. Yine yukarıdaki mucizeler dikkatlice değerlendirildiğinde, söz konusu dönemde bölgede şarbon ve sıraca gibi salgın hastalıkların yoğun olarak görüldüğü izlenimi oluşmaktadır.

Mucize 24: Olbalı Çocuk

Bu çalışmanın ikinci bölümünü, Mucize 24'de geçen Olbalı küçük bir çocuğun göz sorunu nedeniyle Azize Thecla Kutsal Alanı'na gelmesi ve orada mucizevi bir şekilde şifa bulması oluşturur. Olba, Silifke'nin 22 km kuzeydoğusunda, bugün Uzuncaburç'un 4 km doğusunda bulunur. Kent, Seleucia ad Calycadnum Başpiskoposluğu'na bağlı otuz üç piskoposluk merkezinden biri olup, bazı konsillere katılan piskoposlarının adları da bilinmektedir²⁷. Mucizelerde adı geçmeyen Isaurialı İmparator Zeno, 474 yılında Constantinopolis'te tahtan indirilmiş, Isauria'ya geldiğinde bir süre Olba'da da kalmıştır²⁸. Zeno'nun iki yıl sonra yeniden imparator olmasından sonra Thecla Kutsal Alanı ve çevresinde kiliseler inşa edilmiştir²⁹. Bu yapılaşma, Seleucia Başpiskoposluğu'na³⁰ bağlı ve Zeno'nun bir süre kaldığı Olba'da da gerçekleşmiş olabilir. Olba'da Prof. Dr. Emel Erten başkanlığında yapılan yüzey araştırmaları ve sürdürülen arkeolojik kazılarla ulaşılan sonuçlar, Olba'daki kiliselerin sayısı ve büyüklükleri, kentte söz konusu dönemde güçlü bir Hıristiyan dinsel yaşamı olduğunu kanıtlamaktadır³¹.

Aşağıda tam metnini sunduğumuz Mucize 24, göz hastalığı çeken Olbalı bir çocuğun, kutsal alana gelerek mucizevi bir şekilde iyileşmesini anlatmaktadır. Bu metin oldukça önemli ayrıntıları da içermektedir. Kutsal alanda-değişik türde kuşların bulunması, Thecla'nın ününün sadece bölge ve çevresiyle sınırlı olmadığını, kuzeyde Gürcistan'a kadar ulaştığını göstermektedir. Çocuğun kilisenin avlusunda iken orada başkalarının da bulunması, kutsal alanın oldukça yoğun olduğunun bir göstergesidir. Metinde belirtildiği üzere, Thecla Kutsal Alanı'nda bulunan kişiler, Azize Thecla'ya dilekte bulunmaya gelenler ya da şükran ifadesini sunanlar olmalıdır. Metinde geçen kadınların, Egeria'nın bahsettiği ve ayrıca

27 Özyıldırım 2011, 158.

28 Canevello - Özyıldırım 2009, 20.

29 Davis 2001, 39.

30 Seleucia ad Calycadnum piskoposları için bkz.; Özyıldırım 2004.

31 Özyıldırım 2012, 108.

diğer mucizelerde de geçen kutsal alanda bulunan odalarda kalanlar mı yoksa oraya ziyarete gelenler mi olduğu açık değildir. Metnin sonunda adı geçen Olbalı Rahip Anatolios hakkında da bir bilgi yoktur. Yazar tarafından bakıcının ve çocuğun ismi belirtilmezken, metnin sonunda çocuğun babası ve dedesinin isimlerinin belirtilmesi ve aynı zamanda dedesinin rahip olması Olba'da kullanılan isimlerin öğrenilmesi bakımından da ilgi çekicidir.

“... Üzerinde fazla durmadığım bu mucizeyi anlatma gereği duyuyorum. Daha anne sütünden yeni kesilmiş bir çocuk, çok ağlamaktan dolayı gözlerinden birini kaybetme tehlikesindeydi. Öyle ki çektiği sıkıntı tıbbi olanakların üzerindeydi. Bu çocuğun bakıcısı, çocuğu alıp Olba denilen komşu şehirden geldi. Kutsal alana gelip ağıtlar yakarak, dualar ve gözyaşları içinde çocuğu Martyr'in huzuruna çıkardı. O'na çocuğun yarasını gösterip, Martyr'den hastalıklı ve kötü bir halde, görme yetisinin büyük bir bölümünü kaybeden böylece Tanrı'nın insanoğluna bahsettiği en güzel duyu gözle sadece yarım yamalak bir şekilde ışığı görecektir olan bu çocukla ilgilenmesini istedi.

Vücudumuzdaki hangi yer bunun kadar güzel? Hangisi gündelik yaşamımızda ışığı absorbe edip görmemizi sağlayan parlak gözler kadar gerekli ve yararlı? Bu büyük semada eğer birisi ışığın yarısını karartırsa semanın güzelliğine zarar vermekle kalmaz, dünya da zarar vermiş olur. Birincisi, güzelliğinin yarısını kaybetmiş ikincisi de gece ışığın diğer yarısını almış olur. Martyr, ne bakıcının söylediklerine cevap verdi ne de çocuğun derdine şifa oldu. Mucize ciddi bir uğraşının sonunda değil, çocuksu bir oyun sırasında oldu. Olay, kilisenin avlusunda gerçekleşti. Birileri her zaman orada yaşayan güvercinleri ve diğer kuşları beslemek için arpa ya da burçaktan oluşan yemleri etrafa atıp saçardı. Orada, kuğular, turnalar, kazlar, güvercinler, Aegyptus'tan (Mısır) ve Phasis'ten³² gelen kuşlarında olduğu değişik türden kuşlar yaşardı. Bu kuşlar, oraya gelenler tarafından Martyr'e şükran ifadesi ya da dileklerinin gerçekleşmesi maksadıyla getirilmişti.

Çocuk, bir gün burada oyun oynayıp iyi vakit geçiriyorken kabkahaalar içinde kendi arkasında bir kuş onu, o da başka bir kuşu arkasından kovalarken kendisine bakanlara neşe kaynağı olmuştu. (Görünüşte) Turnalardan birinin yemek yemesine mani olduğu için gerçekte ise Martyr'in yönlendirilmesiyle hareket eden bir kuş, çocuğun üzerine atladı. Çocuğun ışık görmeyen gözünü gagaladı. Kuşun saldırmasıyla çocuk çığlığı basıp ağlamaya başladı. Bunu gören orada bulunan kadınlar, sanki bir felaket olmuş gibi ağladılar. Yaşlı bakıcı da

32 Phasis (Gürcistan'ın Poti kenti), Eski Çağ'da Colchis'deki kent ve ırmağın adıdır.

oradaydı. Yarası daha da kötüleşip artık çocuğun iyileşme şansı kalmadığı için büyük bir hüsrana uğradı.

Aslında bu olay derdinin devası olmuştu. Gözü, sanki bir doktorun aletiyle delinmiş ve beceriyle oyulmuş sonrasında da çocuğun gözündeki o buğu tabakası gitmiş, gözünden koyu bir akıntı gelmişti. Birinin dediği gibi gözün gözü olmuştu. Gözün içindeki şey tamamen çıktıktan sonra çocuk ilk defa yeniden ışığı görmeye başladı. Görünümünde hiçbir bozukluk olmayıp tamamen düzelmiş bir şekilde oradan ayrıldı. Kendi şebriine gidip Olba'daki kilisenin rahipliğini yapan dedesi Anatolios ve babası Pardamios'a bu mucizeyi gösterdi..."³³

Hıristiyanlığın ilk kadın *martyri* olan ve Doğu kiliseleri tarafından havarilerle bir tutulacak kadar yüceltilen Azize Thecla'nın gösterdiği mucizelerle birçok kişiyi iyileştirdiğine bugün de inanılmaktadır. Olbalı bir çocuktan söz eden mucize, Olba kentinin Erken Hıristiyanlık Dönemi'ndeki etkinliğine de bir bakıma işaret etmektedir. Şöyle; hem Olba'da görevli bir rahibin ismi hem de kentin adı Azize Thecla'nın gerçekleştirildiğine inanılan mucizelerin içinde bulunmaktadır. Mucizelerde, bölgedeki bütün kentlerin isimlerinin yer almadığı düşünüldüğünde Olba'nın burada bulunması dikkat çekicidir.

---

33 Dagron 1978, 350-352.

Kaynakça

Ayteş 2004

Ayteş, S., "Iconiumlu Azize Thecla Yaşamı ve Mucizeleri", Olba X, Mersin.

Ayteş Canevello-Özyıldırım 2009

Ayteş Canevello, S., - Özyıldırım, M., "Constantinopolis Tahtında Isaurialı Bir İmparator: Zeno" Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

Csepregi 2006

Csepregi, I., *The Compositional History of Greek Christian Incubation Miracle Collections Saint Thecla, Saint Cosmas and Damian, Saint Cyrus and John, St Artemios* PhD.Dis. Budapest.

Dagron 1978

Dagron, G., *Vie et Miracles de Sainte Thecle*, Bruxelles.

Davis 1999

Davis, S., *The Cult of Saint Thecla: A Tradition of Women's Piety in Late Antiquity*, Oxford University: NewYork.

Evagrius Scholasticus 1898

Evagrius Scholasticus., *The Ecclesiastical History of Evagrius with Scholia* (ed. J. Bidez, L. Parmentier) London.

Haykin 1994

Haykin, M., *The Spirit of God: The Exegesis of 1 and 2 Corinthians in the Pneumatomachian Controversy of the Fourth Century* (Supplements to Vigiliae Christianae), Brill Academic Pub.

Hennecke 1965

Hennecke, E., *New Testament Apocrypha*, vol II, Tubingen.

Jones 1964

Jones, A.H.M., *The Later Roman Empire*. Oxford.

Johnson 2006

Johnson, S.F., *The Life and Miracles of Theckla: A Literary Study*, Harvard University Press.

Johnson -Talbot 2012

Johnson S.F-A.M. Talbot. *Miracles Tales from Byzantium*. Harvard University Press.

Krueger 2004

Krueger, D., *Writing and Holiness: The Practice of Authorship in the Early Christian East*, Philadelphia.

Saint Methodius of Olympus 1958

Methodius of Olympus (edit. J. Quasten) *The Symposium: A Treatise on*

Chastity, Issue 27, Newyork.

Özyıldırım 2004

Özyıldırım, M., “Hıristiyanlığın İlk Üç Yüzyılı ve Seleucia ad Calycadnum”, Olba X, İstanbul.

Özyıldırım – Ünalın 2011

Özyıldırım, M. - Ünalın, H.S., “Isauria Dağlarında Hıristiyan Manastırcılığının Bir Örneğı Olba Manastırı”, Seleucia ad Calycadnum Dergisi I, Ankara.

Özyıldırım 2012

Özyıldırım, M., “Olba manastırı hakkında Arkeolojik ve Yazınsal Yeni Bilgiler”, Seleucia ad Calycadnum Dergisi II, Ankara.

Sivan 1988

Sivan, H., “Who was Egeria? Piety and Pilgrimage in the Age of Gratian” Harvard Theological Review 81:1, Michigan.

Wilkinson 1999

Wilkinson, J., Egeria’s Travels, British Library Publication, England.